

Alles over één kam scheren

De neiging van de mens om alles over één kam te scheren is een grote belemmering voor onze evolutie. De tribale mens ziet de wereld in zwart wit. Je bent een vriend of je bent een vijand, daartussenin bestaat niets. Deze overlevingsstrategie is duizenden jaren geleden in ons bange brein verankerd. Onze primitieve angst is zeer lastig los te laten omdat deze vooral onbewust is.

Je ziet iemand die anders is dan wat je gewend bent en ervaart onmiddellijk een weerstand in jezelf. Dat is een natuurlijke reactie vanuit je onderbewustzijn. Wanneer je voldoende bewust bent geworden, dan kun je de onbewuste angst relativiseren en loslaten. Maar kunnen is iets anders dan willen. Wil je ook die weerstand loslaten of ben je meer op je gemak als die vreemde een vijand blijft?

Iedereen over één kam scheren gebeurt als we hele groepen hetzelfde behandelen. Alle mensen van een bepaalde kleur of alle mensen met een bepaald geloof. Bij racisme scheren we iedereen in een specifieke groep over één kam. Alle Moslims. Alle Joden. Alle Russen. Alle Blanken. Alle Westerlingen. Alle Invaliden. Alle Ouderen. Ze zijn allemaal vriend of ze zijn allemaal vijand, het is een vorm van racisme.

Het lastige is dat het hardnekkig onderdeel is van ons allemaal. Je mag het van mij ontkennen en denken dat jij niet discrimineert, maar het zit op één of andere manier hoe klein dan ook in ons allemaal. Betrap je jezelf nooit eens op alleen maar een gedachte waarbij je een ander in een categorie hebt gestopt waar je een zekere weerstand tegen hebt?

Beschaving is je bewustzijn sterker te laten zijn dan je emoties en zelfs je instincten. Wat er vanuit je primaire en primitieve denken naar boven komt kun je (leren) zien voor wat het is en daar afstand van nemen. Dit is namelijk ook het geval bij het mannelijke principe dat er van nature op uit is om vrouwen te bevruchten. Wanneer mannen hun onbewuste verlangens niet bewust loslaten, dan krijg je misbruik en verkrachtingen.

We plakken onze ervaringen op onze verwachtingen. Wanneer we een goede of slechte ervaring hebben met een roodharige, dan verwachten we dezelfde ervaring met andere roodharigen. Hebben we een paar negatieve ervaringen met iemand, dan kan diegene weinig goed meer doen. We oordelen snel en zijn geneigd voor eeuwig aan ons oordeel vast te houden.

Bij verkiezingen (als die er zijn) stemmen we op een politieke partij die het beste past bij onze voorkeuren. Het is moeilijk om dan de punten aan te wijzen waar die partij ons eigenlijk helemaal niet past, we negeren dat ongemak liever. Andere partijen zijn per definitie verkeerd en kunnen helemaal niets goed doen. In de (westerse) politiek luister je al helemaal niet meer naar de oppositie, dat is in alles de vijand.

Honderdduizenden immigranten schijnen allemaal gelukszoekers te zijn die allemaal willen profiteren zonder iets bij te dragen. Wanneer de mens zich bedreigd voelt in zijn basis, dan is de mens tot alles in staat. Het probleem is dat er geen enkele nuance meer is en dus iedereen over één kam wordt geschoren. Voor sommigen zijn alle boeren gewoon goed, zelfs degenen die het niet zo nauw nemen met dierenwelzijn.

Je kiest voor links of voor rechts en dan is die andere kant dus de vijand, in alles. Die andere kant doet dat toch ook, is je verdediging. Al die anderen stoppen mensen in hokjes, dus dan mag jij dat ook doen. Al die anderen luisteren niet naar jou, dus waarom zou jij dan naar hen luisteren. Jouw mening staat al vast, toch, of denk je van niet? Kun je al het negatieve van de ander loslaten en één positief punt benoemen?

Denk nu niet dat je dit voor een ander moet doen, want het gaat helemaal niet om anderen. Het gaat om jou. De wereld hoeft niet verbeterd te worden, dat is toch onbegonnen werk. De enige waar je werkelijk invloed op hebt ben je zelf. Wat wil je? Wil je nuanceren of staat jouw mening al vast? Ben je vrij of ben je gebonden? Kun je heen en weer gaan, ben je vrij om te bewegen?

Sterke persoonlijkheden zijn vaak minder vrij. Slimme mensen zijn vaker gebonden. Vlotte pratenaars zijn overtuigd van het eigen gelijk. Wie durft er nu openlijk te twijfelen? Het is toch veel gemakkelijker alles over één kam te scheren. Maar wanneer je een groep categoriseert, dan heb je jezelf ook in een hokje geplaatst. Het grappige van feminisme is dat vrouwen daarmee zichzelf apart zetten.

Vasthouden aan een traditie betekent onverzettelijkheid tegen verandering. Terwijl de hele wereld alleen maar in beweging is en continu verandert. Mensen veranderen. Jij verandert. Alles is in beweging, niets staat stil. Wordt vloeibaar. Wordt vluchtig. Wees vrij. Laat alles los. Begin steeds opnieuw. Ken jezelf. Scheer niet alles over één kam. Scheer mensen niet over één kam. Ieder mens heeft goede en slechte kanten.

Nico Cost, 23 maart 2025